

Folkhälsomyndigheten

Smitta i förskolan

Karin Carlin 2025-11-13

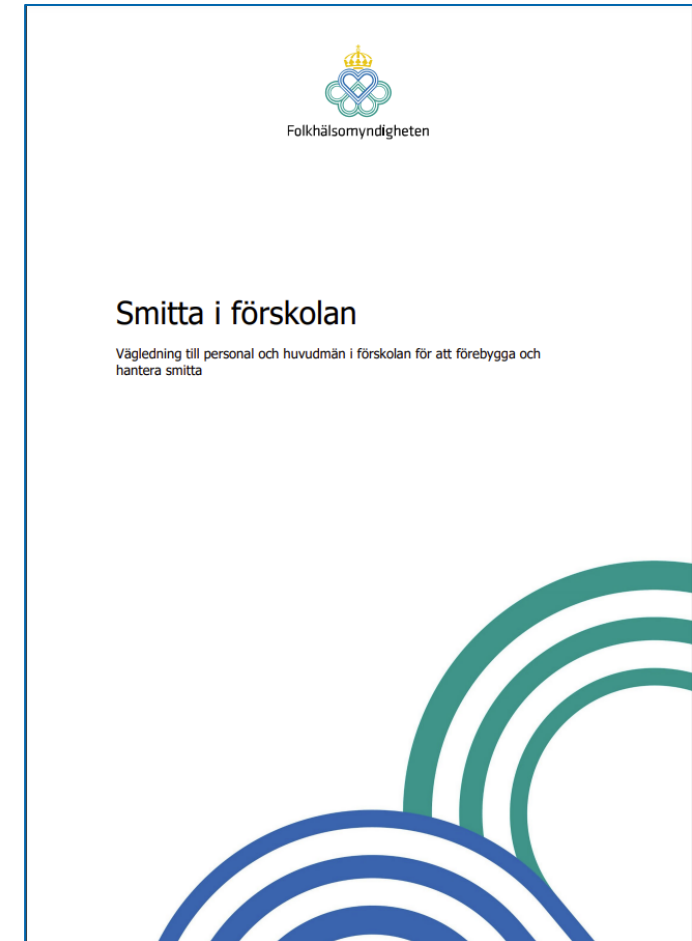

Agenda

- Smitta i förskolan
 - Folke frågar om virus och bakterier
 - Friskare förskola
-

Smitta i förskolan

- Folkhälsomyndighetens vägledning syftar till att gynna barnets tillfrisknande, minska risken för smittspridning och ge barnen möjlighet att delta i den sociala och pedagogiska verksamheten.
- Rekommendationerna utgår från gällande lagstiftning (exempelvis Miljöbalken, Smittskyddslagen och Arbetsmiljölagen), vetenskap, praxis och beprövad erfarenhet.
- Barnperspektivet
- Förebygga och hantera smitta
- Viktigt med gemensamma riktlinjer

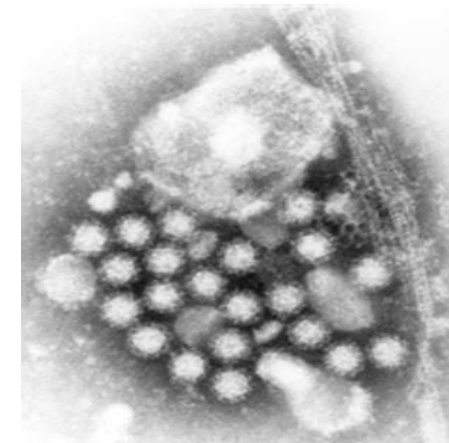
Översikt av innehåll

Vi har tagit fram en vägledning som innehåller tre delar och tre bilagor

- Del 1. Grundläggande kunskap om infektioner hos barn, smittspridning, vaccinationer och antibiotika
- Del 2. Att tänka på i det vardagliga arbetet på förskolan
- Del 3. Stöd till dig som planerar och ansvarar för verksamheten

Bilagor:

1. Exempel på hur förskolor har valt att arbeta med Folkematerialet som riktar sig till barn
2. Regionala/kommunala exempel på samverkan mellan förskolor, kommun, smittskydd
3. Sjukdomsinfo som utgår från känt smittämne, tex streptokocker.

Bedömning av smittsamhet

- Exakta tidpunkter för när smittsamheten upphör finns inte. Tiden för smittsamhet varierar utifrån många faktorer.
- Flera infektionssjukdomar ger lindriga symtom och är svåra att förhindra genom att barnen är hemma från förskolan. Då är det allmäntillståndet som får avgöra.
- Specifika tillstånd tas upp i vägledningen, t.ex:
 - Svinkoppor
 - Vattkoppor
 - Ögoninflammation
 - Magsjuka

Hur länge ska man vara hemma vid en infektion?

- Utgå från bedömning av allmäntillståndet. Ett **gott allmäntillstånd** betyder i det här sammanhanget att barnet inte är påverkat av en infektion, att det är feberfritt sedan minst ett dygn utan febernedsättande medicin i kroppen, och tillräckligt piggt för att orka delta i förskolans vanliga aktiviteter.
- Lindriga symtom, som hosta eller snuva, utgör inget hinder för att vara på förskolan om allmäntillståndet i övrigt är gott.
- Den som har varit **magsjuk** behöver vara piggt och stabilt frisk igen. Magsjuka barn behöver stanna **hemma i två dygn utan symtom**, såsom kräkning, diarré eller feber.

Samtalet med vårdnadshavare

- Dialog, hitta en balans.
- Det lyhörda samtalet, möta på olika sätt.
- Samsyn inför infektionsperioder är viktigt. Bra börja redan vid start, exempel årshjul på rutin.
- Förskolans bedömning gäller om barnet orkar dagen.

Aktivitet	Ansvarig	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Inventering av hygienrutiner													
Genomgång av hygienrutiner													
Informationsbrev till vårdnadshavare													
Informationsträff med vårdnadshavare där smitta och hygien ingår													

Stödmaterial

- Digital utbildning Smitta i förskolan.
- Stödmaterial
 - filmer om blöjbyte och handhygien
 - brev till vårdnadshavare
 - anslag vid utbrott samt affischer.
- Läs mer på:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/smitta-i-forskolan/>

Nu sprids det magsjuka

Information till vårdnadshavare

Om ditt barn har symtom på magsjuka

Om du misstänker att ditt barn har magsjuka är det viktigt att barnet stannar hemma.

Symtom på magsjuka

De vanligaste symptomen på magsjuka är: illamående, magont, kräkningar, diarré.

Vad Folkhälsomyndigheten

Smitta i förskolan - information till vårdnadshavare

Vi kan alla hjälpas åt att minska smittspridning av olika sjukdomar i förskolan. Här kan du som vårdnadshavare läsa våra rekommendationer om när ditt barn behöver vara hemma i samband med sjukdom.

Berätta för personalen om barnets symtom
Om ditt barn är eller har varit sjuk kan det vara bra att tala om för personalen vilka symtom barnet har haft. Det hjälper dem att bedöma omfattning av en eventuell smittspridning och att upptäcka utbrott av sjukdomar.

Ett gott allmänntillstånd
Ett gott allmänntillstånd betyder att barnet

- inte är påverkat av en infektion, utan mår som vanligt
- är feberfritt, utan febernedsättande medicin i kroppen
- är tillräckligt piggt för att orka delta i förskolans aktiviteter.

Tänk på att ett barn som verkar piggt hemma kanske ändå inte orkar delta i förskolans vanliga aktiviteter. Om vårdnadshavarens och personalens bedömning skulle skilja sig åt, är det personalens professionella bedömning som avgör om barnet är piggt nog att delta i förskolans vanliga verksamhet.

Feber
Barn med feber behöver vara hemma från förskolan. Det behöver ha gått minst ett dygn utan feber (utan febernedsättande medicin). Därefter är det allmänntillstånd som avgör.

Förkyllning (hosta och snuva)
Barn med lindrig snuva och/eller hosta kan vara i förskolan om allmänntillståndet i övrigt är gott.

Huvudlöss
Barnet kan gå tillbaka till förskolan efter behandling och undersökning med lusam för att kontrollera att behandlingen varit effektiv. Det är bra om alla i familjen kammar igenom sitt hår, men det är bara den som har huvudlöss som ska behandlas.

Höstdiarré
Barn kan gå tillbaka till förskolan när de har varit feberfria ett dygn (utan febernedsättande medicin) och har ett gott allmänntillstånd. Det gäller även om utslagen finns kvar.

Magsjuka (kräkningar och diarré)
Barn som har haft magsjuka behöver vara pigga och stabilt friska igen, och det brukar ta minst ett par dagar efter sista dygnen med symtom som kräkning, diarré eller feber. Magsjuka barn behöver därför stanna hemma i två symptomfria dygn innan de återvänder till förskolan.

Springmask
Barn som har springmask kan vara i förskolan. Pibbjäva behandling så snart som möjligt. Hela familjen rekommenderas behandling två gånger med två veckors mellanrum (utöver övriga lugnsmidjemedel).

Svinkoppor (impetigo)
Barn som har svinkoppor behöver vara hemma tills det inte kommer nya skorper och såren är läkta och har torkat in. Därefter avgör barnets allmänntillstånd när barnet kan gå tillbaka till förskolan.

Vattkoppor
Barn med vattkoppor kan gå tillbaka till förskolan när det inte längre kommer nya blåsor, när de blåsor som finns har torkat in och barnet har ett gott allmänntillstånd.

Ogoninflammation
Barn som har ögoninflammation bör inte vara i förskolan om ögonen är kraftigt variga och behöver torkas flera gånger under dagen. Det gäller även om de i övrigt har ett gott allmänntillstånd. Barn med lindriga besvär, som inte behöver tas om hand flera gånger under dagen, kan vara på förskolan om de i övrigt har ett gott allmänntillstånd.

Instruktionsfilmer

Så får vi en friskare förskola: Hygien vid blöjbyte

Samtalet med barnen är också viktigt

- Stödmaterial för samtalet finns.
- Folke och Fiona

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/vaccin-funkar/for-barn-i-forskolealder/>

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/263fb859c9bd414c98d88e1980549926/folke-fragar-virus-bakterier-broschyr.pdf>

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/s/smitta-i-forskolan-vagledning/>

<https://fohm.mediaflowportal.com/play/watch/4340196/>

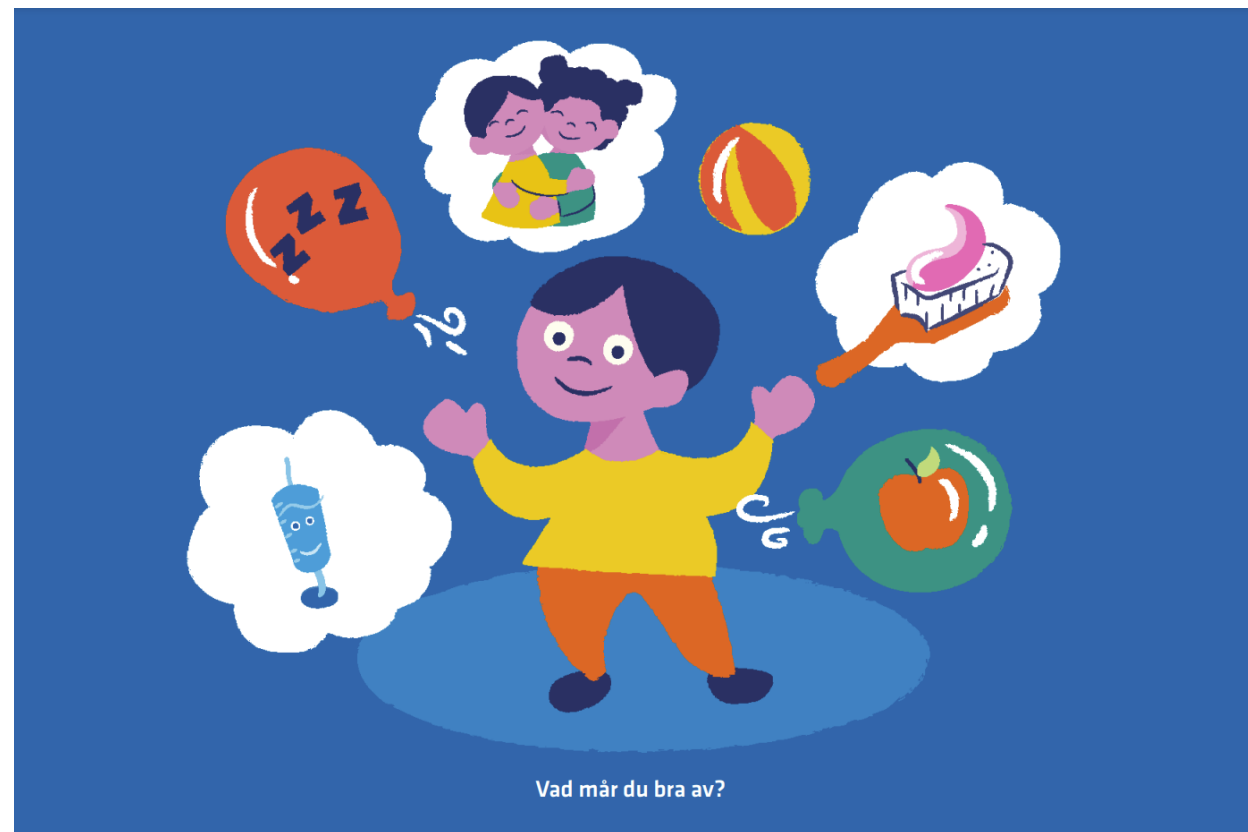
Affisch för nedladdning

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/publicerat-material/publikationer/23001/nu-tvattar-vi-handerna-23001-2.pdf>

Samtalsmaterial för barn i förskoleåldern

- En berättelse för barn i förskoleålder om vad virus, bakterier, vacciner och antibiotika är.
- Övergripande tema om vad som kan göra att vi mår bra och hur vi kan hålla oss friska.

Syfte

- Öka kunskap och väcka nyfikenhet hos barn.
- Underlätta barns delaktighet i frågor om hälsa, utifrån barnkonventionen.

Foto:Anne Dillner/Johnér.

Barns rätt

Alla barn har rätt till att vara delaktiga och har rätt till information utifrån sin ålder och mognad.

Barnkonventionen artikel 12 och 17

Barn har rätt till bästa möjliga hälsa.

Barnkonventionen artikel 24

Användning och vilka former av materialet finns?

- Målgrupp barn i förskoleålder. Tillsammans med en vuxen!
- Kan användas i den pedagogiska verksamheten, i samtal med barn tillsammans med en vuxen.
- **Samtalskortet är stommen.** Fokus på det interaktiva samtalet med barnen!
- Bok, Film, Affischer, Utskrivbara bilder att färglägga

- Beställ här:

<https://fhm.ljungbergs.se/DSF/SmartStore.aspx?6xni2of2cF1XK5p9svSGX514vGtJkPV5zJta15cWuLAcBvKiMbVAauoFD8+JX0gJ#!/SearchResults/Folke/false/0>

- Stödmaterial (inkl Folke) för samtal med förskolebarn:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/vaccin-funkar/for-barn-i-forskolealder/>

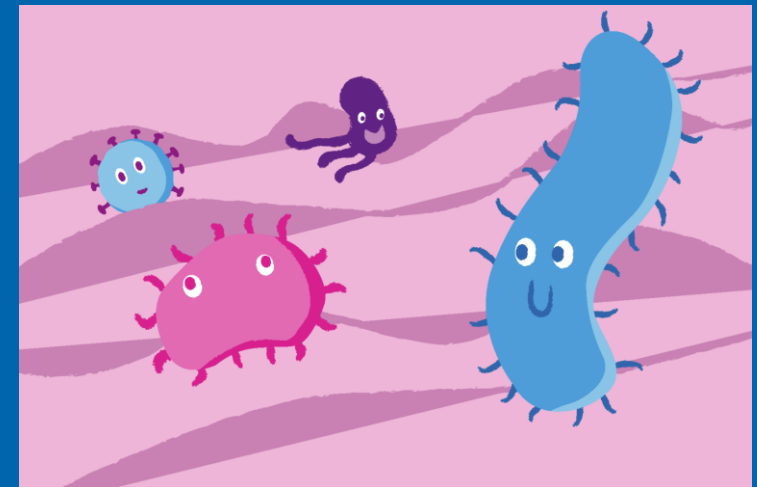
Folkhälsomyndigheten

Om Folke frågar-materialet

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/vaccin-funkar/for-barn-i-forskolealder/>

- Film: <https://fohm.mediaflowportal.com/play/watch/1698934/>
 - Finns även med teckenspråkstolkning

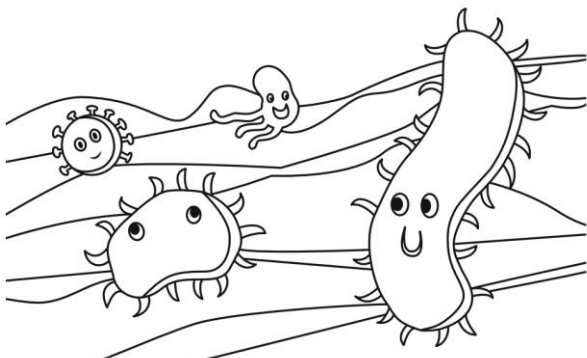

Folkhälsomyndigheten

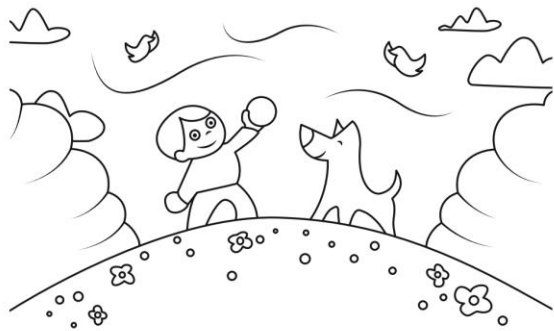
Vad är virus och bakterier, och vad är det för speciellt med dem?

Måla bilden med färger som du själv väljer.

Folke frågar om virus och bakterier

Måla bilden med färger som du själv väljer.

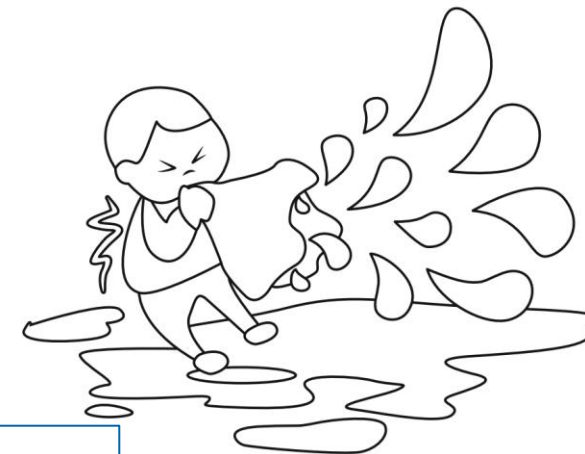
Vad mår du bra av?

Måla bilden med färger som du själv väljer.

Kan virus och bakterier göra så att jag nyser?

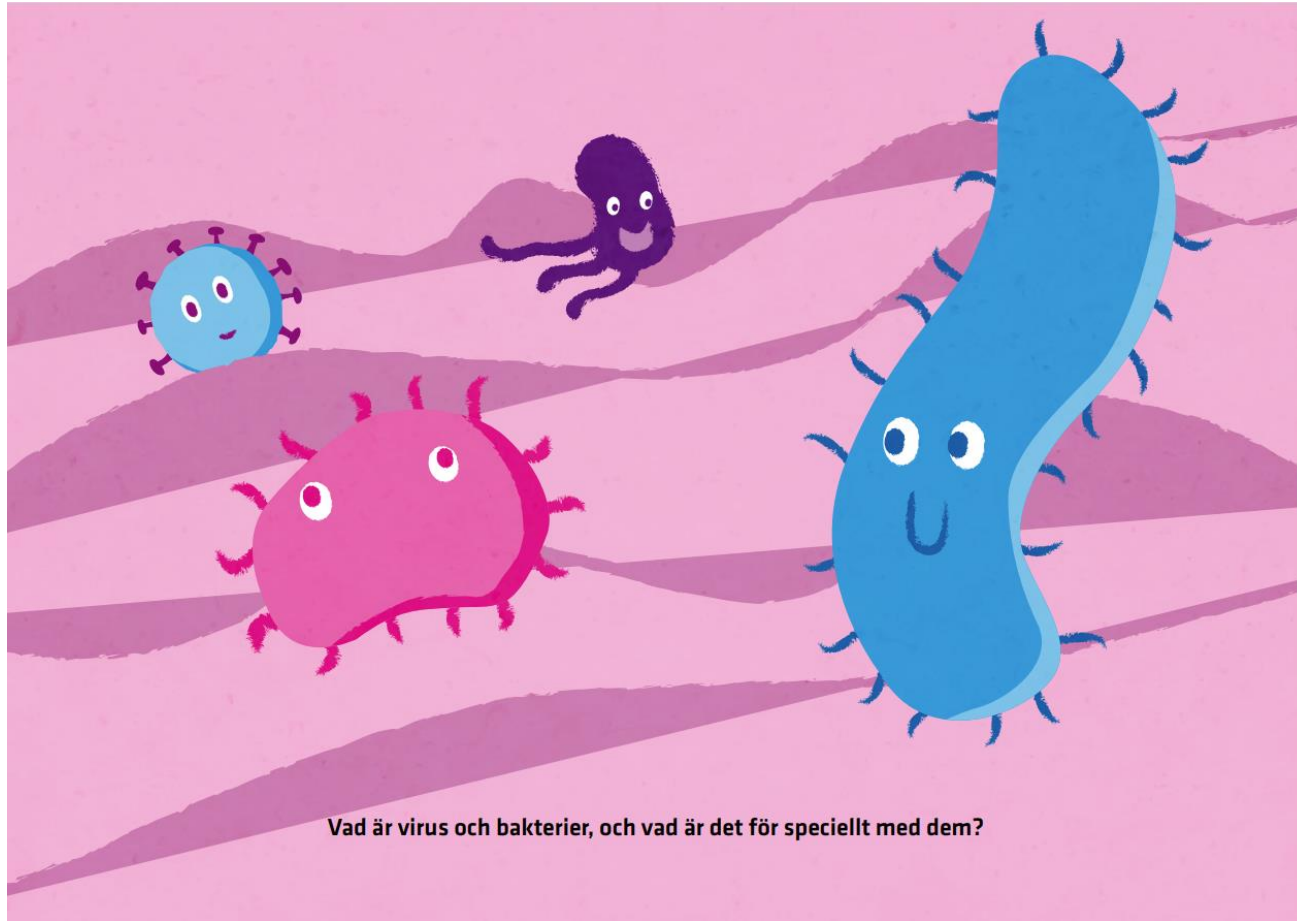
Måla bilden med färger som du själv väljer.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/vaccin-funkar/material/#farglagga>

Exempel samtalskort:

Vad är virus och bakterier, och vad är det för speciellt med dem?

FRAMSIDA KORT

"Vad är virus och bakterier, och vad är det för speciellt med dem?"

Virus och bakterier är så små att du inte kan se dem med ögat. Men i mikroskop kan du se dem.

Det finns många olika sorter – de har olika färger och former och kan ibland se lite roliga ut.

Virus och bakterier kan smitta från en människa till en annan och göra så att personer blir sjuka på olika sätt. Ibland blir du bara lite sjuk, och ibland lite mer sjuk.

Folkhälsomyndigheten

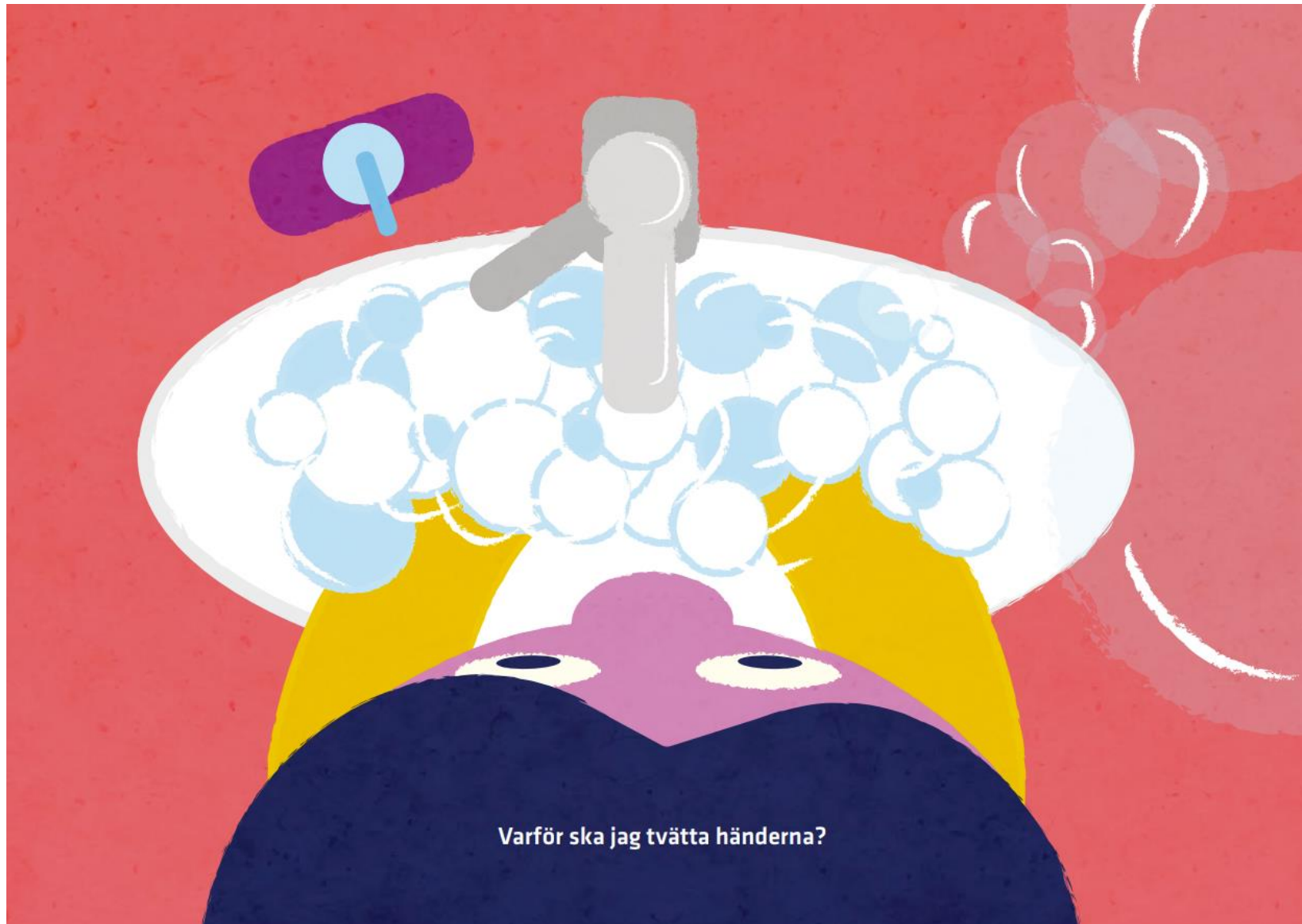
Tips på interaktion

Kan du rita ett eget virus?

Har du sett ett mikroskop någon gång?

BAKSIDA KORT

Varför ska jag tvätta händerna?

FRAMSIDA KORT

"Varför ska jag tvätta händerna?"

Att tvätta händerna är toppen. Det är ett sätt att få bort de där virusen och bakterierna.

Då hjälper du både dig själv och andra att inte bli sjuk av virus eller bakterier som kan ha fastnat på händerna. Ibland finns det inte tvål och vatten i närheten. Då kan du ta handsprit istället.

Tips på interaktion

Brukar du tvätta händerna? När då?

BAKSIDA KORT

Förskolor har testat materialet

- 10 förskolor har arbetat med Folkematerialet.
- Vi har frågat om
 - hur det använts
 - hur man upplevt materialet
 - exempel på arbetssätt
 - förslag på vidareutveckling
- Test och uppföljning gjordes framförallt inom ett projekt kallat Friskare förskola som är en del av Antibiotikasmart Sverige.

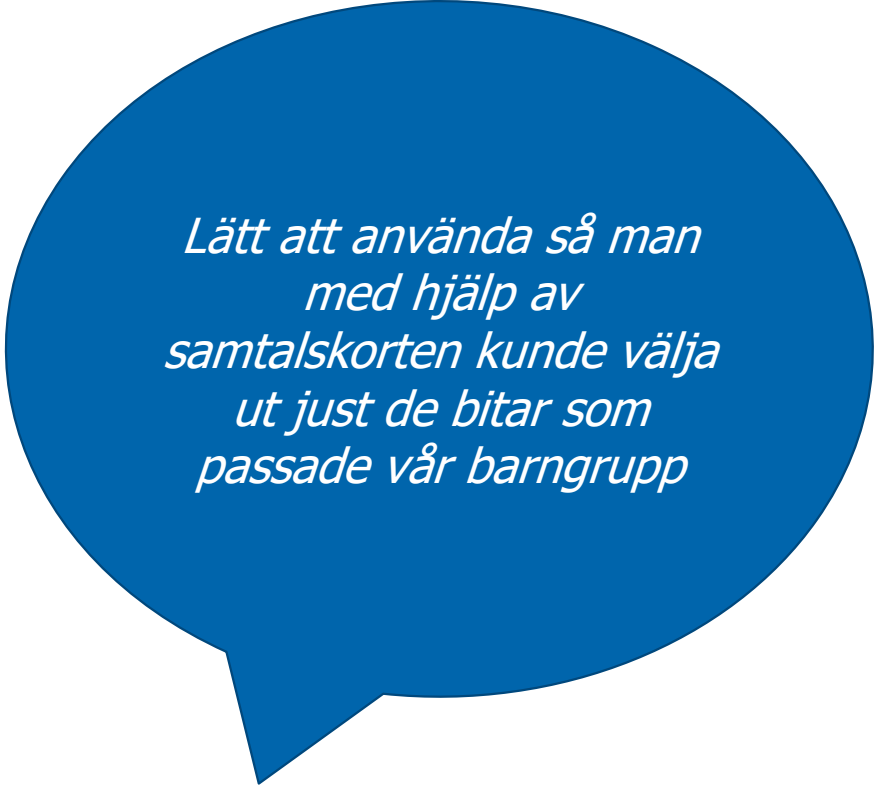
Materialet har använts på olika sätt

- **Vid samlingar och i varierade grupper:**
 - Läst i boken och sedan låtit boken ligga framme så att barnen själva kunde bläddra och ta initiativ till att läsa med någon vuxen.
 - Använt korten, både i ordning och genom att barnen själva fick välja ett.
 - Vid upprepade tillfällen ihop med barnen. Det ledde till mycket samtal om virus och bakterier.
- **Som temaarbete utvecklat av pedagogerna:**
 - Några veckor med barn från 2 år till 5 år. Vi "knackade på" till Virusdörren & Folke.

Vad som underlättade

- **Bilder som upplevdes lättare att använda**
 - Den med bakterier och virus på
 - De med bilder som barnen känner igen/har referensramar till, t ex grönt snor
- **Barnen gillade t ex:**
 - Roligt att rita ett eget virus.
- **De interaktiva delarna**
 - Bidrog till att inkludera barnen, hjälpte i samtalet och gjorde det roligare

*Lätt att använda så man
med hjälp av
samtalskorten kunde välja
ut just de bitar som
passade vår barngrupp*

Friskare förskola

En del av Antibiotikasmart Sverige

Antibiotikasmart® är ett registrerat varumärke som ägs av Strama Stockholm.
Antibiotikasmart® Sverige har utvecklats med stöd av Vinnova.

Friskare förskola

- Antibiotikasmart Sverige har tillsammans med förskolor och andra verksamheter i samhället tagit fram kriterier.
- Kriterierna ska:
 - skapa engagemang
 - ge inspiration
 - stimulera arbetet med att förebygga infektioner, motverka smittspridning i samhället och inom vården, samt bidra till en sund antibiotikaanvändning.
- Förskolor som uppfyller kriterierna för en friskare förskola kan bli diplomerade.

Foto: Therese Winberg

Stöd att driva ett systematiskt kvalitetsarbete

En friskare förskola arbetar med:

- sina rutiner för hygien- och smittskyddsarbete
- att öka kunskap om hygien och smitta
- pedagogiska aktiviteter för barnen om hälsa och hygien
- samverkan om smittförebyggande frågor med andra organisationer
- Friskare förskola knyter an till delar av Folkhälsomyndighetens vägledning Smitta i förskolan.
- Tillgång till inspiration, material samt erfarenhetsutbyte.

Foto: Maskot/Johnér Bildbyrå

En Friskare förskola: En berättelse om samarbete, utmaningar och friskare barn

” - Titta vad jag har hittat! En nyckelpiga! hojtar ett barn på förskolan Sörgården i Säffle. Pedagogerna Maritha Rundell Wiklund ler när hon hör barnens glädje. Men hon vet också att förskolevardagen innebär ständig närhet, och därmed risk för smittspridning.

- Vi vill skapa en miljö där både barnen och vi kan hålla oss friska. Det är viktigt för oss att arbeta antibiotikasmart.

Vintern 2024 började deras resa mot en friskare förskola. Med stöd från erfarna hygienombud och rektor Maria Pantzare, satte de igång med att förbättra sina rutiner. De införde akuthinken för att hantera akuta situationer och skapade ett årshjul för städning och tvätt.

I dag har de nått fram - ett diplom visar att de är en Friskare förskola. Deras resa visar att detta är möjligt, trots utmaningar som brist på tid. Med engagemang, samarbete och en vilja att förändra, har förskolan lyckats.

Maritha Rundell Wiklund, Maria Pantzare och Anna Noreliusson. Foto: Anna Gustavsson

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/goda-exempel-forskola>

Ta steget mot en Friskare förskola!

- **Kom igång:**
 - Läs om hur man tar första stegen och hur man blir diplomerad på www.antibiotikasmartsverige.se.
 - Där finns också annat stöd och information om hur man kontaktar Antibiotikasmart Sverige.

Folkhälsomyndigheten

Tack!

